

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ**

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
КЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ДУ «УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ»**

**МАТЕРІАЛИ
РЕГІОНАЛЬНОЇ МІЖУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ВИКЛИКИ ТА НАПРАЦЮВАННЯ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ – СТРАТЕГІЯ
СТАБІЛЬНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

ЗАПОРІЖЖЯ 2026

ЗМІСТ

СИМУЛЯЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ Колесник Ю.М., Моргунцова С.А., Туманський В.О., Школова О.П., Дмитрієв В.С., Ганошенко Ю.А.....	8
СТРАТЕГІЯ СТАБІЛЬНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТА КОЛОЇДНОЇ ХІМІЇ Авраменко А.І., Нагорна Н.О.....	11
СУЧАСНА ПАРАДИГМА ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ ФІЗИЧНОЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ: ДОСВІД В ПРИФРОНТОВОМУ РЕГІОНІ, СТРАТЕГІЧНІ ВИКЛИКИ ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ Алипова О.Є., Черепок О.О.....	14
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КОСМЕТИЧНОЇ ХІМІЇ НА КУРСАХ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ ФАРМАЦЕВТІВ ТА КОСМЕТОЛОГІВ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ РЕГУЛЯТОРНИХ ВИМОГ Баранова Л.В.....	18
ВІРТУАЛЬНІ КЛІНІЧНІ КЕЙСИ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАБІЛЬНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ Безденежна О.О.	20
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ІНТЕГРАЦІЯ МЕНТАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ Білай І.М., Білай А.І.	23
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АСИСТЕНТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ Бурлака Б.С., Бурлака К.А.....	27
ВИКЛИКИ ТА ТРУДНОЦІ У РОБОТІ ФАРМАЦЕВТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ У ПРИФРОНТОВИХ МІСТАХ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ Бушуєва І.В.	30
РОЛЬ МІЖПРЕДМЕТНИХ ОЛІМПІАД У ВДОСКОНАЛЕННІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ Візір В.А., Деміденко О.В., Приходько І.Б., Токаренко О.І., Токаренко О.О.....	34
ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ОСВІТИ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ Марина Галенко	36
ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЛІКАРІВ НЕВІДКЛАДНОЇ МЕДИЦИНИ ЧЕРЕЗ СЦЕНАРНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ: ВІД РОЗПІЗНАВАННЯ ДО ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ Голдовський Б.М., Чемерис Ю.О., Кулініч І.А.	39
ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ВИБІР ОСВІТНИХ МЕТОДИК У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ З УРАХУВАННЯМ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СТУДЕНТІВ Голдовський Б.М., Чемерис Ю.О., Кулініч І.А.	41

окремі знання й навички поєднуються в цілісну модель професійної поведінки і готовність до професійної діяльності.

Створення безпечного освітнього середовища без освітніх втрат у професійній підготовці внаслідок викликів воєнного часу – одне з головних організаційних завдань ЗВО в сучасних умовах, тому застосування серед інших управлінських рішень системного впровадження симуляційних технологій навчання дає змогу значно підвищити якість підготовки здобувача відповідно до міжнародних стандартів, створити умови, у яких здобувачі освіти є активними, отримують можливість відпрацювати професійні навички без ризику для пацієнта і стресогенних факторів для себе. Симуляційне навчання на сьогодні стає одним з найбільш дієвих організаційно-освітніх технологічних рішень, що враховує і відповіді на ризики воєнного часу, і високий рівень формування у майбутніх фахівців охорони здоров'я широкого кола професійних навичок і компетенцій.

УДК 378:54:615(477.64)

СТРАТЕГІЯ СТАБІЛЬНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТА КОЛОЇДНОЇ ХІМІЇ

Авраменко А.І., Нагорна Н.О.

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

Актуальність. Функціонування закладів вищої освіти в умовах прифронтового регіону супроводжується постійними безпековими, організаційними та психологічними викликами. Це зумовлює необхідність пошуку ефективних підходів до збереження якості освітнього процесу, особливо у викладанні фундаментальних дисциплін, таких як фізична та колоїдна хімія, що формують базу професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичного профілю.

Мета роботи. Проаналізувати виклики та узагальнити практичні напрацювання викладання фізичної та колоїдної хімії в умовах прифронтового регіону, а також визначити перспективні напрями забезпечення стабільності та розвитку освітнього процесу. Охарактеризувати основні труднощі організації навчального процесу; оцінити ефективність впроваджених освітніх підходів; узагальнити досвід адаптації лабораторного практикуму; визначити перспективи подальшого вдосконалення викладання дисципліни.

Матеріали та методи. Аналіз організації освітнього процесу на кафедрі фізичної та колоїдної хімії, узагальнення педагогічного досвіду, спостереження

за результатами навчальної діяльності студентів, порівняльний аналіз традиційних і дистанційних форм навчання.

Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні визначається не лише процесами євроінтеграції та цифровізації, а й безпрецедентними викликами, зумовленими функціонуванням закладів освіти в умовах прифронтових територій. Для університетів, розташованих у таких регіонах, зокрема для Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, питання забезпечення безперервності освітнього процесу, його якості та психологічної стабільності учасників освітнього середовища набувають першочергового значення.

Викладання фундаментальних дисциплін, до яких належить фізична та колоїдна хімія, в умовах постійних ризиків і обмежень потребує суттєвої трансформації підходів. Ця дисципліна є базовою для формування професійних компетентностей майбутніх фармацевтів, зокрема у розумінні процесів розчинення, адсорбції, поверхневих явищ, стабільності дисперсних систем, що безпосередньо пов'язані з розробкою, зберіганням і застосуванням лікарських засобів. Водночас специфіка предмету передбачає значну частку лабораторного практикуму, що ускладнюється в умовах обмеженого доступу до аудиторій або необхідності швидкого реагування на сигнали тривоги.

Одним із ключових викликів стало забезпечення балансу між безпекою та якістю освіти. Перехід до змішаних та дистанційних форм навчання вимагав не лише технічної адаптації, але й переосмислення структури навчального матеріалу. На кафедрі фізичної та колоїдної хімії було здійснено поетапну модернізацію навчально-методичного забезпечення: створено відеодемонстрації лабораторних дослідів, інтерактивні презентації, тестові банки завдань із автоматизованою перевіркою, а також кейс-орієнтовані завдання, що моделюють реальні фармацевтичні ситуації.

Важливим напрацюванням стало впровадження принципу «лабораторії без лабораторії», який передбачає формування експериментального мислення через аналіз відеоекспериментів, обробку реальних експериментальних даних, розрахункові завдання та обговорення можливих похибок. Такий підхід не може повністю замінити класичний лабораторний практикум, однак дозволяє зберегти логіку експериментального дослідження та підготувати студентів до подальшої практичної роботи.

Зміна підходів до викладання з орієнтацією на активне використання відеоконтенту (зокрема, записів лекцій, скринкастів і відеодемонстрацій експериментів) сприяє впровадженню концепції автономного навчання. Скринкасти виступають ефективним інструментом для інтенсивної підготовки

до практичних занять, тоді як короткі відео (тривалістю до 6 хвилин) із візуальними ефектами допомагають підтримувати високу концентрацію уваги здобувачів освіти в умовах стресу.

Одним із ключових напрямів досліджень у цій сфері є аналіз інтерактивного відеоконтенту як ефективного засобу навчання. У працях Майкла Ланга акцентується на значущості інтерактивності у відеоуроках [1]. Науковець обґрунтовано зазначає, що відеоматеріали відкривають можливості для активної взаємодії здобувачів освіти з контентом: вони можуть ставити запитання або виконувати завдання під час перегляду.

Оскільки цифрове навчання продовжує розширюватися, віртуальні лабораторії стають дедалі більш помітними в STEM-освіті. Однією з найчастіше згадуваних переваг віртуальних лабораторій є їхня здатність покращити доступність та гнучкість практичного навчання [2].

Не менш важливим аспектом є психологічна складова навчального процесу. Студенти прифронтних регіонів часто перебувають у стані підвищеного стресу, що впливає на їхню концентрацію, мотивацію та здатність до засвоєння складного матеріалу. У зв'язку з цим викладачам доводиться виконувати не лише освітню, але й підтримувальну функцію: гнучко підходити до термінів виконання завдань, використовувати елементи неформального спілкування, створювати атмосферу довіри та безпеки.

Окремої уваги заслуговує питання академічної доброчесності в умовах дистанційного навчання. З одного боку, зростає ризик недоброчесних практик, з іншого — надмірний контроль може підвищувати рівень тривожності студентів. На кафедрі було зроблено акцент на формуванні внутрішньої мотивації до навчання: застосовуються варіативні завдання, індивідуальні кейси, усні обговорення результатів, що ускладнює механічне копіювання відповідей.

Серед перспектив розвитку варто відзначити подальшу інтеграцію цифрових технологій, зокрема використання віртуальних лабораторій, симуляторів та адаптивних навчальних платформ. Водночас важливо зберегти баланс між цифровізацією та «живою» взаємодією, оскільки саме вона формує професійне мислення та комунікативні навички майбутніх фахівців.

Результати. Встановлено, що ключовими викликами є обмежений доступ до лабораторної бази, необхідність оперативного переходу між форматами навчання та підвищене психоемоційне навантаження на студентів. Водночас впровадження змішаного навчання, відеодемонстрацій експериментів, інтерактивних завдань і кейс-методів сприяє збереженню логіки навчального процесу та формуванню професійного мислення. Застосування підходу

«лабораторії без лабораторії» дозволило частково компенсувати дефіцит практичних занять шляхом аналізу експериментальних даних і моделювання процесів. Відзначено підвищення ролі індивідуалізації навчання та гнучкості викладача у взаємодії зі студентами.

Висновки. Освітній процес у прифронтовому регіоні потребує адаптивних і гнучких моделей організації навчання. Поєднання традиційних і цифрових технологій дозволяє забезпечити відносно стабільність викладання фундаментальних дисциплін. Запроваджені на кафедрі підходи можуть бути використані як ефективна модель організації навчання в умовах обмежених ресурсів. Перспективним є подальший розвиток цифрових інструментів, віртуальних лабораторій та практико-орієнтованих методів навчання.

ЛІТЕРАТУРА

IT Architecture and Risk Management: Fundamentals – Methodology – Techniques – Critical assessment, Michael Lang. URL: <https://app.thestorygraph.com/books/27def004-3f1f-4afa-8d1e-d3d5d34e201d>

Hanine, H., Farajy, N., & Moumen, A. (2025). Virtual Laboratories in STEM Education: A Scoping Literature Review on E-Learning Innovation. *Engineering Proceedings*, 112(1), 17. <https://doi.org/10.3390/engproc2025112017>

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ ФІЗИЧНОЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ: ДОСВІД В ПРИФРОНТОВОМУ РЕГІОНІ, СТРАТЕГІЧНІ ВИКЛИКИ ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

Алипова О.Є.

д.мед.н., професор, завідувачка кафедри фізичної, реабілітаційної та спортивної медицини ЗДМФУ

Черепок О.О.

к.мед.н., доцент, доцент ЗВО кафедри фізичної, реабілітаційної та спортивної медицини ЗДМФУ

Ключові слова: лікар фізичної та реабілітаційної медицини, інтернатура, вторинна спеціалізація

З 2015 року фізична та реабілітаційна медицина в Україні пройшла шлях від вузькопрофільної дисципліни до фундаментальної опори відновлення людського капіталу держави, набувши статусу критичного чинника національної безпеки. Станом на 2026 рік, коли країна щодня долає наслідки масштабних бойових дій, ця галузь стає ключовим інструментом повернення